

نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه

نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه

علی کارشناس[1]

چکیده

تمدن نوین اسلامی، در اصول جهان‌شمول اسلام ریشه دارد. این اصول عبارت است از: توحید، جامعیت دین اسلام، عقل‌گرایی و خردورزی، علم‌گرایی، عدالت محوری، حریت و آزاداندیشی، تدین و معنویت‌مداری، اخلاق‌مداری اشاره کرد؛ این اصول که تمسک به آن ایجادگر وحدت امت اسلامی است. این مقاله بر این هدف است که نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه و با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی بررسی نماید. سؤال اصلی تحقیق حاضر آن است که نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه چیست؟

یافته این مقاله این است که فقه سیاسی شیعه يك فقه تمدن‌ساز و دارای شمولیت و جامعیت است، تمدن نوین اسلامی نقشی بس عظیم در ایجاد وحدت امت اسلامی دارد.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن نوین اسلامی، فقه سیاسی، توحید، وحدت.

1-1. طرح مسئله

ضرورت توجه به تمدن نوین اسلامی، مورد توجه هر مسلمان متعهدي است؛ فقه سياسي شيعه با تحقق انقلاب اسلامي؛ توان خود را جهت مدیریت اين جريان به صحنه آورده است تا ديگر شاهد گسستگی در ميان مسلمانان روبه‌پرو نباشيم. در فضايي که سايه‌ي فرهنگ مدرنيته همه‌ي ذهن‌ها را فرا گرفته است شناخت و تبیین چيستي و چگونگي تمدن نوین اسلامي و نقش آن در وحدت امت مسلمانان از جایگاه بسزايي برخوردار است. با توجه به اينکه جامعه اسلامي هر روز رو به پیشرفت است و اين طبعي است که با هر پیشرفتي در هر جامعه اي دشمنان آن ها نیز بيکار نمي نشينند و با ايجاد تفرقه و از بين بردن وحدت در بين مسلمين تمدن اسلامي را که از نظر خود غربي ها در سه تمدن اوليه موجود در جهان است را از بين مي برند. بر اين اساس و با توجه به تأکيدهاي مکرر مقام معظم رهبري سؤال اصلي تحقيق حاضر آن است که نقش تمدن نوین اسلامي در ايجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سياسي شيعه چيست؟

2-1. اهميت و ضرورت تحقيق

تحقيق پيرامون نقش تمدن نوین اسلامي در ايجاد وحدت امت؛ علاوه بر تأمین نیاز علمي در اين زمينه، داراي فوايد عملي و آرمانی است؛ با توجه به نظريه جهاني سازي غرب و توسعه طلبي غرب براي گسترش فرهنگ و تمدن غربي بر جوامع اسلامي؛ تنها راهکار و راهبرد نظري ما در برابر استيلاي تمدن غربي، شناخت و آگاهي از تمدن نوین اسلامي است که نقشي مهم و اساسي در تحقق وحدت امت اسلامي ايفا مي کند.

پژوهش پيشينه 1-3. a)

«تاريخ ابن خلدون»، «تاريخ فرهنگ و تمدن اسلامي» تأليف جان احمدي، «فرهنگ و تمدن اسلامي» تأليف دکتر ولايتي درباره دستاوردهاي تمدن اسلامي بحث کرده است؛ ولي هيچ يک از منابع مذکور مسئله نقش تمدن نوین اسلامي در ايجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سياسي شيعه را مورد کنکاش و بررسي قرار نداده اند؛ از اين رو، پژوهش حاضر کم نظير است.

4-1. فرضيه پژوهش

فرضیه ما این است که اصول تمدن نوین اسلامی در راستای تحقق وحدت اسلامی بر مبنای فقه سیاسی شیعه عبارتند از: فطرت توحیدی، عقلانیت و خردورزی، جامعیت دین اسلام، نظام امامت و رهبری الهی، امت واحده اسلامی، قانون فراگیر الهی و عدالت محوری.

b) پژوهش ساختار و شناسایی روش 1-4

روش پژوهش حاضر، توصیفی - تحلیلی است. در پژوهش حاضر از روش توصیف داده‌ها و تحلیل تاریخی با استفاده از منابع و روش اسنادی و مراجعه به کتابخانه و اینترنت استفاده شده است. تحقیق حاضر از نوع تحقیقات بنیادین است که با تأکید بر فقه سیاسی شیعه به بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات و اسناد و مدارک برای یافتن نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت و قضاوت ارزشی پیرامون آنها می‌پردازد.

c) شناسایی مفهوم 2

i) سیاسی فقه 1-2

واژه «فقه» در لغت به معنای فهم عمیق، ادراک خفی (ریزبینی) (سید نعمت‌الله جزایری، فروغ اللغات، ص 176) و دستیابی به مجهولات با استفاده از معلومات (راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، ص 642)، دانستن و ادراک است (ابن منظور، 1405ق، ج 13: 522) و در اصطلاح به معنای علم به احکام شرعی فرعی از روی ادله تفصیلی آن است (ابن مکی عاملی، 1419ق، ج 1: 40)

فقه سیاسی، شاخه‌ای از اندیشه سیاسی اسلام است که با تکیه بر روش‌شناسی اجتهاد، در عرصه اجتماع و سیاست، نحوه ارتباط فرد با دیگر شهروندان، پیوند شهروندان با دولت، ارتباط دولت اسلامی با دیگر دولتها و آرائه الگوهایی مطلوب را بررسی می‌کند (سید باقری، 1388/ 25)

ii) تمدن 2-2

واژه‌ای تمدن یا Civilization در لغت به معنای شهرنشین شدن و اقامت در شهر است (معین، ج 1: 1139؛

امین، 1425: 11) و در اصطلاح، مجموعه ای از پدیده های قابل انتقال اجتماعی است (ساروخانی، 1370، ج 1 : 99؛ ر. ک. مشکانی سیزواری و فقیه، 1391: 30)

از دیدگاه نگارنده، تمدن به معنای تشکیل نظام های اجتماعی، تحت سیطره فرهنگ خاص است (ر. ک. آشوری، 1381: 128) تمدن اسلامی، تمدنی دینی است که همه مؤلفه های آن بر محور اسلام می گردد... بدین ترتیب، تمدن اسلامی از همه ویژگی های تمدن الهی در چهارچوب آموزه های قرآنی و متکی بر سنت پیامبر اکرم (ص) برخوردار است و مؤلفه های آن، دین، اخلاق، علم، عدالت، قوانین، مقررات، اصول دینی و غیره است (جان احمدی، 1388: 51-52). مقام معظم رهبری تمدن اسلامی را فضایی می داند که انسان در آن فضا به لحاظ معنوی و مادی می تواند رشد کند و به غایات مطلوبی برسد که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است. زندگی خوب و عزت مندانه داشته باشد، انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت. تمدن اسلامی به این معنی است و هدف و آرمان نظام جمهوری اسلامی این است (بیانات مقام معظم رهبری، 22/03/1383).

اصول تمدن نوین اسلامی در قرآن کریم عبارت اند از: فطرت توحیدی (روم: 30)، عقلانیت و خردورزی (اسراء: 36)، نظام امامت و رهبری الهی (رعد: 7)، عدالت محوری (حدید: 25)، جامعیت اسلام (نحل: 89)، امت واحد جهانی (نور: 55)، قانون یکپارچه جهانی (اعراف: 52)،

اسلامی نوین سازی تمدن 3-2 iii)

«تمدن سازی نوین اسلامی» عبارت است از: پیشرفت همه جانبه مظاهر مادی و معنوی مسلمانان در دو سخت افزاری و نرم افزاری تمدن اسلامی، جهت شکوفایی جامعه و رشد و بالندگی مسلمانان و دستیابی آنان به پیشرفت دنیوی و سعادت اخروی («معینی پور، مسعود و لک زایی، رضا، ارکان امت واحده و تمدن اسلامی از منظر امام خمینی (قدس سرّه) و مقام معظم رهبری»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۲۸، ص ۵۴-۵۵)

شکل گیری تمدن نوین اسلامی باید با توجه به «مبانی مشترک تمامی مذاهب اسلامی» و نه ایران شیعی باشد (بیانات مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۶)

مهم ترین اصول تمدن نوین اسلامی که عناصری وحدت آفرین در میان امت اسلامی به شمار می آیند، به شرح زیر است:

سرشت و فطرت مشترک از بنیان های تمدن نوین اسلامی است که عاملی وحدت آفرین در میان مسلمانان به شمار می آید؛ چرا که عنصری فرا مذهبی است که خداوند متعال آن را به رسم امانت در نهاد مسلمانان بلکه همه انسانها قرار داده است:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ الذِّنَّاسَ عَلَیْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَوِیُّمُ. (روم: 30)

پس، روی خود را متوجه آیین خالص پروردگار کن! این فطرتی است که خداوند انسانها را بر آن آفریده؛ دگرگونی در آفرینش الهی نیست؛ این است آیین استوار.

فطرت در جامعه جهانی اسلام میان همه مردم جهان پیوند برادری و اخوت مبتنی بر ایمان را برقرار می نماید و فراگیرترین عامل همگرای اجتماعی مؤمنان به شمار می رود. عامل اساسی جاودانگی اسلام، انطباق کامل دستورات اسلام با فطرت انسانی است. اتکا و وابستگی اسلام به روح و فطرت امری بدیهی و غیر قابل انکار است. از آنجا که روح و فطرت انسانها تغییرناپذیر است دین اسلام نیز که مبتنی بر فطرت آدمی است تغییرناپذیر است، نیازهای متغیر و گوناگون بشری هرگز در پاسخ گویی دین نسبت به نیازهای ثابت انسانها، خللی ایجاد نمی کند. بدین ترتیب تطابق اسلام با فطرت یکی از رمزهای جاودانگی و جامعیت اسلام خواهد بود.

عقلانیت و خردورزی از بنیان های تمدن نوین اسلامی است؛ به گونه ای که در اصول دین اسلام، تقلید جایز نیست و باید عقاید خویش را بر دلایل عقلانی و خردپسند، استوار ساخت. از سوی دیگر، در آیین متروقی اسلام، میان احکام و دستورات عقل و شرع، تلازم و هماهنگی وجود دارد که از آن تحت عنوان «قاعده ملازمه میان حکم عقل و حکم شرع»، یاد می شود:

كُلَّ مَا حَكَمَ بِهِ الْعَقْلُ حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ وَ كُلَّ مَا حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ حَكَمَ

هر چه را عقل حکم کند، شرع بر طبق آن حکم می‌کند و هر چه را شرع فرمان دهد، عقل نیز به آن فرمان می‌دهد.

حکومت امام مهدی علیه السلام که منتهای اوج و اعتلای تمدن نوین اسلامی است؛ مبتنی بر عقلانیت و حکمت و خردورزی است امام باقر(علیه السلام) در این باره فرمود:

... مردم در زمان قائم(علیه السلام) از حکمت برخوردار می‌شوند تا آنجا که زن در خانه‌اش به کتاب خدا و سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله) قضاوت می‌کند(نعمانی، 158)

همچنین، فرمود:

هنگامی که قائم ما قیام کند، دستش را بر سر بندگان می‌نهد و به واسطه آن، عقلهاشان جمع شده و افکار و اندیشه‌شان کامل می‌شود(مجلسی، 1403ق: ج 52 : 328)

مقام معظم رهبری عقلانیت را که یکی از شاخصه‌های بارز و مهم تمدن اسلامی است، چنین تعریف کرده‌اند: «عقلانیت یعنی نیروی خرد انسان را استخراج کردن و آن را بر تفکرات و اعمال انسان حاکم قرار دادن. برای تشکیل مدینه فاضله و امت واحده اسلامی و تمدن بزرگ اسلام». (بیانات مقام معظم رهبری، 29/4/1388). به باور مقام معظم رهبری، تمدن نوین اسلامی و تشکیل امت واحده اسلامی نیازمند تربیت عقلانی است. (بیانات مورخ ۲۹/۴/۱۳۸۸)

تَّ جَامِعِیۡۃً ۳ f)

جامعیت اسلام و توجه به تمام ابعاد وجودی انسان اعم از مادی، معنوی، فردی و اجتماعی از بنیان‌های تمدن نوین اسلامی است. □ قرآن کریم می‌فرماید:

وَنَزَّلْنَا عَلَیْكَ الْكِتَابَ تِبْیَانًا لِّکُلِّ شَیْءٍ ؕ وَهُدًی وَرَحْمَةً وَبُشْرًى لِّلْمُسْلِمِیۡنَ (نحل: 89)

این کتابی که بر تو نازل کرده ایم توضیح همه چیز و هدایت و رحمت و بشارت مسلمانان است.

وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَاسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (انعام: 59)

هیچ تری و خشکی، مگر اینکه در کتاب مبین خدا است.

اسلام به دلیل جامع نگری اش، هم جهات روحی و معنوی بشر را در نظر گرفته و هم به جهات مادی و جسمانی او توجه داشته است و برای تمام ابعاد وجودی او احکام و قوانینی مقرر کرده است و همین جامعیت و جامع نگری اسلام درباره انسان، این آیین آسمانی و الهی را فرا زمانی و فرا مکانی کرده است؛ زیرا انسان موجودی فرا زمانی و فرا مکانی است. برای نمونه اسلام استفاده از دنیا و لذات آن را، به شرط آن که از چارچوب موازین شرع، خارج نباشد و به معنویات و کمال بشر ضرر نزند، تأیید کرده است و از سوی دیگر نیز کسب معنویات و ترقی روحی را بر نادیده نگرفتن زندگی دنیوی مشروط نموده است؛ چنانکه امام سجاد (علیه السلام) می فرماید:

لَيْسَ مِنْكَ دُنْيَاهُ لِاخِرَتِهِ وَلَا اخِرَتُهُ لِدُنْيَاهُ (حرعاملی، 1409، ج 17 :

76)

از ما نیست کسی که دنیايش را براي آخرتش يا آخرتش را براي دنيايش رها کند.

از سوی دیگر، قوانین حکومت جهانی امام مهدی (ع) با نیازمندیهای ثابت و متغیر انسان، انطباق دارد و این دلیل دیگری بر جامعیت آن است.

از آنجا که نیازهای انسان، متنوع است، قوانین اسلامی نیز متنوع اند و به دو دسته قوانین ثابت و قوانین متغیر تقسیم می شوند و راهکار اسلام برای پاسخ گویی به نیازهای متغیر انسان، اجتهاد است. یکی از باورهای که از متون آیات و روایات استفاده می شود و مورد اتفاق همه مسلمانان است ختمیات دین اسلام است؛ لازمه ختمیات دین اسلام، جاودنگی احکام آن است؛ چرا که بشر همواره نیازمند هدایت الهی است. اگر دین الهی، مخصوص زمان و یا مکان خاصی باشد، سبب محرومیت انسانها و نسلهای دیگر، از دین می گردد و این امر با ادعای ختمیات و جاودانگی دین اسلام منافات دارد.

امام رضا (علیه السلام) در این باره می فرماید: مردی از امام صادق (علیه السلام) پرسید، چگونه است

که هر چه بیشتر، قرآن انتشار می یابد و تدریس می شود جز بر تازگی و طراوتش، چیزی افزوده نمی گردد، امام صادق(علیه السلام) فرمود:

لَا نَإِلَٰهَ إِلَّا تَعَالَىٰ وَتَعَالَىٰ لَمَّ يَجْعَلَهُ لِرِمَانٍ دُونَ رِمَانٍ وَلَا لِنَاسٍ دُونَ نَاسٍ فَهُوَ فِي كُلِّ رِمَانٍ جَدِيدٌ وَعِنْدَ كُلِّ قَوْمٍ غَضٌّ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (مجلسی 1403، ج 17: 213؛ ابن بابویه 1378، ج 2، ص 130)

زیرا خداوند تبارک و تعالی، قرآن را برای زمانی خاص و مردمی خاص فرستاده است؛ پس قرآن تا روز قیامت در هر زمانی جدید و برای هر قومی تازه خواهد بود.

در روایت دیگری آمده است:

حکم الهی و تکالیف خداوند در حق اولین و آخرین (انسانها) یکسان است؛ مگر آن که علّت یا پدیدهای پیش آید که باعث دگرگونی حکم شود و نیز همگان نسبت به تغییر حکم، هنگام پیش آمدن حوادث همانندند و واجبات بر همه یکسان است. همان که از پیشینیان سؤال می شود، از آیندگان نیز سؤال می شود و مورد محاسبه قرار می گیرند (کلینی، 1401، ج 5: 18) همچنین «احکام اسلام محدود به زمان و مکان نیست و تا ابد باقی و لازم الاجرا است» (موسوی خمینی، 1409: 25) به همین دلیل، اسلام در کنار قوانین و احکام ثابتش دارای یک سلسله مکانیزم هایی است که مایه پاسخگویی به نیازهای متغیّر انسان، متناسب با مقتضیات زمان می گردد. دین اسلام باید برای هر مسئله جدیدی که در تمدن نوین اسلامی مطرح می شود، راهکار داشته باشد و این امر به جامعیت قوانین اسلام باز می گردد. مقام معظم رهبری می فرمایند: روزی که در جامعه و کشور ما صد نفر، پانصد نفر، هزار نفر شخصیت روحانی مانند امام وجود داشته باشند، شما ببینید چه حرکت عظیمی در این جامعه به وجود خواهد آمد. وقتی در جامعه ما صدها نفر شخصیت دارای دانش دین و مسلط بر منطق و استدلال دینی در فلسفه و کلام و فلسفه جدید و محاجه با شبهه افکنان وجود داشته باشند، ببینید چه اتفاق عظیمی در جامعه می افتد. وقتی به وسیله همین مجموعه، هزاران کتاب، مجله و مقاله های علمی در سطح دنیا با زبان های مختلف منتشر شود، شما ببینید چه خورشید فروزانی از این نقطه عالم بر همه فضای فکری جهان بشری پرتو خواهد افکند. تحقق همه این امور میسر است (بیانات مقام معظم رهبری، 22/3/1385).

الهي رهبري و امامت نظام 4. g)

ارادة الهي براين تعلق گرفته است که حاکمیت خویش را در زمینه تدبیر و اداره سياسي جامعه به انسان‌هاي واگذار کند که تجلای ارادة اویند، هر چند این تفویض از قدرت و حاکمیت او نمی‌کاهد؛ این انسان‌هاي برگزیده «پیامبران و امامان(ع)» اند. حاکمیت در نظام جهانی قرآن به دست رهبر برگزیده الهي است که از جانب او اعمال حاکمیت می‌کند. حاکمیت امام به معنای حاکمیت قانون، عدالت، حق و معنویت است. جهان تحت حاکمیت الهي امام به جهانی معنوی تبدیل می‌شود که همگان را در مسیر تکامل و تعالی قرار می‌دهد. امام، قطب آرمانی و فکری جهان، [2] حاکمیت الهي را در نظام جهانی به اجرا می‌گذارد و همه ملت‌ها و سرزمین‌ها را تحت عنوان «امت واحد» به سوی کمال و تعالی سوق می‌دهد (ر.ک. جمالی، 1375: 161)

واحد امت 5. h)

از دیگر ارکان نظام جهانی قرآن کریم «تحقق وعده الهي پیرامون امت واحد جهانی» است. امت در نظام جهانی اسلام نویددهنده جامعه‌ای متکامل است که استعدادها و ارزش‌های انسانی در آن شکوفا می‌گردد و نیازهای بنیادین فطرت و روح انسانی در آن برآورده می‌شود. محور فعالیت و حرکت در آن نظام اجتماعی، «فطرت و هویت مشترک» و «فکر و ارادة توأم با ایمان و باور» می‌باشد (ر.ک. همان: 165) قرآن کریم، چنین نظامی را این‌گونه بشارت می‌دهد:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ... (نور: 55)

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل شایسته انجام داده‌اند وعده داده است که آنان را خلیفه خود در زمین قرار خواهد داد، آن‌گونه که پیشینیان را خلیفه گردانیده است. و بدون شک، دینی را که برای آنها برگزیده است مستقر خواهد ساخت و همانا به آنها پس از يك دوره بیم و ناامنی امنیت

براساس آیات قرآن، همه پیامبران و پیروانشان یک امت‌اند و تفاوت‌های میان پیروان و پیامبران هرگز دلیلی بر دوگانگی آنان نیست. بر همین مبنا، قرآن می‌کوشد تا با ترسیم دورنمای نظام واحد قرآنی امت واحده‌ای را ایجاد کند که در آن مردمان بر ایمان و توحید الهی متحد و متفق‌اند. قرآن کریم می‌فرماید: «وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ» (مؤمنون: 52)؛ این آیه به وحدت جامعه انسانی و حذف هرگونه تبعیض و جدایی دعوت می‌کند، به این بیان که همان‌گونه که خداوند متعال پروردگار واحد است، انسان‌ها نیز امت واحدند (مکارم شیرازی، 1366، ج 14: 258)

علاوه طباطبایی نیز وحدت جهانی جوامع انسانی را امری یقینی دانسته که تنها با اسلام تحقق می‌یابد. از دیدگاه علامه، نوع انسان به حکم فطرتی که در او به ودیعت نهاده شده طالب کمال و سعادت حقیقی خود، یعنی دستیابی به عالی‌ترین مراتب زندگی مادی و معنوی، است و روزی به آن دست خواهد یافت. اسلام که دین توحید است برنامه چنین سعادت است (ر.ک. طباطبایی، 1421، ج 4: 131-132)

بر اساس روایات نیز، همه نقاط زمین تحت سیطره حکومت امام مهدی (علیه السلام) قرار می‌گیرد و عدالتش فراگیر می‌شود؛ امام باقر (علیه السلام) در این باره می‌فرماید:

الْقَائِمُ مِنْكُمْ... مُؤَيَّدٌ بِالزَّمَرِ تُطَوَّيْ لَهُ الْأَرْضُ وَتَطْهَرُ لَهُ الْكُنُوزُ يَبْلُغُ سُلْطَانُهُ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ وَ يُطْهَرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ دِينُهُ عِلَاقِي الدِّينِ كُلِّهِمْ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ فَلا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ خَرَابٌ إِلَّا قَدَّ عُمِرَ (ابن بابویه، 1395ق، ج 1: 331)

قائم ما (علیه السلام) با نصرت الهی تأیید می‌شود و زمین گنجهایش را بر وی آشکار می‌سازد و حکومتش، شرق و غرب عالم را فرا می‌گیرد و خداوند به وسیله او دنش را بر تمام ادیان، غلبه می‌دهد- هرچند مشرکان ناراحت شوند- پس در زمین خرابی‌ای باقی نمی‌ماند مگر آن که آباد گردد

قانون فراگیر جهانی، که از مکتب انسان‌ساز اسلام و قرآن کریم سرچشمه می‌گیرد، از عناصر وحدت بخش جهانی شدن در قرآن کریم است. به اعتقاد مقام معظم رهبری، عامل اصلی دشمنی معاندان با ایران اسلامی محوریت قوانین الهی برگرفته از قرآن کریم است (ر.ک. بیانات مقام معظم رهبری، 26/6/1390). به باور مقام معظم رهبری، هدف نهایی نظام اسلامی، ایجاد امت واحد اسلامی و تمدن اسلامی جدید است. (همان) از آنجاکه انسان مدنی بالطبع است، ناگزیر از آن است که نیازهای خویش را با همکاری و تعاون و نظام اجتماعی به دست آورد. ازسوی دیگر، تعارض و تزاخم میان خواسته‌های بشری و روح سیری ناپذیر وی نیاز به قانون را تشدید می‌کند. بهترین قانون قانونی است که از جانب آفریدگار انسان و به دور از هر تحریفی به دست بشر رسیده باشد، چراکه وی به خوبی انسان و نیازهای وی را می‌شناسد و از قانون‌گذاری برای انسان هیچ گونه انتفاعی نمی‌برد (ر.ک. سبحانی، 1411: ج2: 24-30) این قانون همان قانون حیات بخش قرآن کریم است؛ قرآن کریم از سوی خداوند متعال برای هدایت بشر به سوی کمال و سعادت نازل شده است و، ازاین‌رو، تنها قانون جامع در میان انسان‌هاست که مبتنی بر فطرت است؛ قرآن کریم قادر است که انسان را در نظام جهانی قرآن به سعادت وعده داده شده الهی رهنمون سازد؛ خداوند سبحان در توصیف جامعیت قرآن کریم می‌فرماید:

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَخَرْنَاهُمْ بِهِ وَعَزَّرْنَاهُمْ عَلَيْهِمْ هُدًى وَرَحْمَةً لِّيقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ . (اعراف: 52)

و درحقیقت، ما برای آنان کتابی آوردیم که آن را از روی دانش، روشن و شیوایش ساخته‌ایم، و برای گروهی که ایمان می‌آورند هدایت و رحمتی است.

امام خمینی (ره) اعتقاد به محوریت قوانین قرآن را از پیش فرض‌های امت واحده و تمدن نوین اسلامی می‌دانستند (موسوی خمینی ره، صحیفه نور، ج 10: 449). مقام معظم رهبری نیز شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را مبتنی بر «مبانی مشترک همه مذاهب اسلامی» می‌داند که مهم ترین منبع مشترک میان مسلمانان، همان قرآن کریم است (ر.ک. بیانات مقام معظم رهبری، 26/6/1390)

قرآن کریم، به صراحت، مسلمانان را به وحدت فراخوانده، از تفرقه‌افکنی منع می‌نماید:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا... (آل عمران: 103)

و همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و پراکنده نشوید.

بر این اساس، وحدت مسلمانان و کاهش وابستگی به قدرت‌های بیگانه در ابعاد سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و حمایت از حقوق ملت‌های مسلمان در صحنه‌های بین‌المللی شکوفایی ظرفیت وحدت امت اسلامی در حل مسائل جهان اسلام را در پی دارد.

گیری‌نتیجه (j)

«تمدن‌سازی نوین اسلامی» پیشرفت همه جانبه مظاهر مادی و معنوی مسلمانان در دو سخت‌افزاری و نرم‌افزاری تمدن اسلامی، جهت شکوفایی جامعه و رشد و بالندگی مسلمانان و دستیابی آنان به پیشرفت دنیوی و سعادت اخروی است؛ در این میان نقش فقه سیاسی شیعه در تمدن‌سازی، هدایت و تکامل زندگی اجتماعی، نقشی فراگیر و مثبت است؛ از آنجا که دین برای اداره زندگی انسان در تمام جوانب آمده است (دین حداکثری) و تمدن برجسته‌ترین حیثیت زندگی انسان است. تمدن نوین اسلامی، با رویکردی کل‌نگر غایت جامعه‌سازی و امت‌سازی را ایفا می‌کند تا آن که امت واحد تشکیل شود. اصول تمدن نوین اسلامی عبارتند از: فطرت توحیدی، عقلانیت و خردورزی، جامعیت دین اسلام، عدالت محوری، نظام امامت و رهبری الهی، امت واحد و قانون فراگیر الهی؛ از این رو، تمدن نوین اسلامی نقشی بس عظیم در پویایی، شکوفایی و رشد جامع و همه‌سو نگر جامعه اسلامی در پی دارد. بی‌شک وحدت فرق اسلامی از شیعه و سنی باعث تمدن‌سازی شده و مشت محکمی بر دهان دشمنان اسلام است.

فهرست منابع

قرآن کریم.

نهج البلاغه.

[امام] خامنه اي، سيدعلی (1390) نرم افزار حديث ولايت (بيانات و مكتوبات)، مؤسسه كامپيوتري نور، قم.

ابن مكي عاملي، محمد (شهيد اول) (1419 هـ. ق). ذكرى الشيعة، قم، مؤسسة آل البيت لاحياء التراث.

ابن منظور، محمد بن مكرم (1405 هـ. ق). لسان العرب، بيروت، داراحياء التراث العربى.

ابن بابويه، محمد بن علي (1378). عيون أخبار الرضا عليه السلام، تحقيق و تصحيح: مهدي لاجوردي، نشر جهان، تهران.

_ (1395). كمال الدين و تمام النعمه، تصحيح علي اكبر غفاري، تهران، اسلاميه.

اربلاستر، آنتوني (1367). ظهور و سقوط ليبراليسم، ترجمة عباس مخبر، تهران، نشر مركز.

اربلاستر، آنتوني (1367). ظهور و سقوط ليبراليسم، ترجمة عباس مخبر، تهران، نشر مركز.

امين، احمد (1425 هـ. ق). ضحي الاسلام، بيروت، دارالكتاب العربى.

آشوري، داريوش (1381)، تعريف ها و مفهوم فرهنگ، تهران، آگه.

بهروزلك، غلام رضا (1386). سياست و مهدويت، قم، آينده روشن.

پيشگاهي، زهرا (1380). نگرش ژئوپلتيكي بر پديده جهاني شدن، تئوري نظام هاي فضا - منطقه اي، تهران، دوره عالي جنگ.

حاجتي، ميراحمد رضا (1381). عصر امام خميني، قم، بوستان كتاب.

حرا عاملي، محمد بن حسن (1409 هـ. ق). وسائل الشيعة، قم، مؤسسة آل البيت لاحياء التراث.

حرا عاملي، محمد بن حسن (1409). وسائل الشيعة، قم، مؤسسة آل البيت لاحياء التراث.

حقيقت، صادق (1387). روش‌شناسي علوم سياسي، قم، دانشگاه مفيد.

خصبي، حسين بن حمدان (1419). الهدايه °° الكبرى، بيروت، البلاغ.

ساروخاني، باقر (1370)، درآمدي بر دائره المعارف علوم اجتماعي، تهران، كيهان.

سبحاني، جعفر (1411). الالهيات علي هدي الكتاب و السنه °° و العقل، قم، مكتب دارالاعلام الاسلامي.

سروش، عبدالكريم (1378)، مدارا و مديريت، تهران، صراط.

سيدباقرى، سيد كاظم (1388). فقه سياسي شيعه، قم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامي.

صافي گلپايگاني، لطف‌الله (1380). منتخب‌الاثر، قم، مكتب آيت الله صافي گلپايگاني.

طاهرزاده، اصغر (1391) تمدن زايي شيعي، اصفهان، لب الميزان.

طباطبائي، محمدحسين (1421 هـ. ق). الميزان في تفسير القرآن، قم، مؤسسة نشر اسلامي.

طبرسي، ابو علي فضل بن حسن (1406). مجمع البيان في تفسير القرآن، تهران، ناصر خسرو.

طيب، عبدالحسين (1378). اطيب البيان، تهران، انتشارات اسلام.

عروسي حويزي، عبد علي بن جمعه (1415). تفسير نور الثقلين، قم، انتشارات اسماعيليان.

عميد، حسن (1342). فرهنگ لغت فارسي عميد، تهران، كتابخانه سينا.

فيض كاشاني، محمد بن مرتضي (1361) محجّه البيضاء في تهذيب الاحياء، قم، اسلامي.

كليني، محمد بن يعقوب (1401 هـ. ق). الكافي، به تصحيح علي اكبر غفاري، بيروت، دارالاضواء.

مجلسي، محمدباقر (1403ه. ق). بحارالانوار، بيروت، داراحياء التراث العربي.

مطهری، مرتضی (1362). خدمات متقابل اسلام و ایران، قم، صدرا.

معینی پور، مسعود و لک زایی، رضا، ارکان امت واحده و تمدن اسلامی از منظر امام خمینی (قدس سرّه) و مقام معظم رهبری»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، دوره 9، ش 28، بهار 1391، ص 54-55

مکارم شیرازی، ناصر (1366). تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه.

موسوی خمینی، سید روح الله (1409). صحیفه نور، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

الهلالی، سلیم بن قیس (1405). کتاب سلیم بن قیس الهلالی، تحقیق و تصحیح: محمد انصاری زنجانی خوئینی، قم، الهادی.

الیاده، میرچا (1374). فرهنگ و دین، ترجمه هیئت مترجمان، تهران، طرح نو.

[1] . استاد حوزه علمیه قم، دکتری فقه و اصول و پژوهشگر پژوهشگاه امام صادق (علیه السلام)

09371896707:

[2]. امام، قطب ایدئولوژیک نظام جهانی اسلام، از طریق گزینش الهی و بیعت مردمی، سکان هدایت جامعه بشری را به عهده دارد. امیرمؤمنان امام را به «قطب الرّحّا»، یعنی محوری که سنگ آسیاب به دور آن می‌چرخد، تشبیه فرموده است: «وَإِنَّهُ لَیَعْلَمُ أَنَّ مَحَلَّیْ مِنْهَا مَحَلُّ الْقُطْبِ مِنْ الرّحّا» (نهج البلاغه، خطبه 3)؛ درحالی‌که او (خلیفه) نیک می‌دانست که موقعیت و نقش من (امیرمؤمنان) چون قطب در سنگ آسیاب است.